

Damba

WAP-pages / Paul Nas / Laatst aangepast op 19 mei 2012

Damba is een ritme dat gespeeld wordt voor een jonge vrouw die een ritueel bad neemt, ter gelegenheid van een aanstaand huwelijk. Qua ritme lijkt het op een *Dunumba*-ritme maar het is het niet vanwege de gelegenheid waarbij het gespeeld wordt (*Dunumba* is het ritme van de sterke mannen) en het ontbreken van een normaal *Dunumba*-appèl (sstsss).

Eh damba n' nya ko le damba leila. (3x)
kore kore dji da ko man di, damba la ko la fissa

he, rivier-oever, ik was mijn gezicht bij de oever van de rivier (3x)
Het water is niet zoet, het is goed om aan de rivier-oever te wassen.
(Niet zoet betekent hier niet (meer) interessant; laat bij dit rituele bad voor je huwelijk, het kindertijdperk achter je en omarm je nieuwe identiteit als echtgenote.)

Toelichting door Adam Rugo:

Het gevoel van de vierde regel in het lied is dat het water waarin je je hebt gewassen, 'ji da ko', het vuil bevat dat je lichaam heeft verlaten. Nu het vuil is, is het 'niet zoet' - 'man di' - 'zoet' betekent, impliciet, 'schoon' of 'interessant'. De beeldspraak is van het leven voor het huwelijk. De zangers vertellen de jonge aanstaande bruid dat wat ze letterlijk en figuurlijk in het waswater achterlaat niet langer interessant is. In wezen vertelt het lied de jonge vrouw dat het tijd is om de dingen van de kindertijd achter te laten en haar nieuwe identiteit als echtgenote te omarmen. De lyriek is een goed voorbeeld van Mande retorische technieken van metaforen.

De gedeeltelijke vertaling op het CD-boekje vertelt de eerste regel als 'Ik was mijn gezicht'. De teksten zelf zijn enigszins dubbelzinnig over wie er zingt, de aanstaande bruid of de andere dorpsbewoners. Als ze 'n'nya' zingen, bedoelen ze 'mijn gezicht'. Als ze in plaats daarvan 'I'nya' zingen, bedoelen ze 'je gezicht'. Beide vertalingen werken.

Opmerkingen over de uitvoering::

Wassen is erg belangrijk in Mande (en in veel andere West-Afrikaanse volkeren) rituelen, zowel dagelijkse rituelen als speciale overgangsriten. Op een dagelijkse basis wassen mensen van Mande hun handen onmiddellijk voor het eten, een reiniging die vooral hygiënisch belangrijk is omdat ze met hun handen eten. Een grote kalebas vol water wordt bewaard door de eetplaats, zodat iedereen zijn handen kan wassen voordat hij uit de gemeenschappelijk-

ke schaal pakt. Maar het lichaam wassen heeft symbolische kracht als meer dan het verwijderen van zweet en aarde. Wassen draagt ook de betekenis van persoonlijke transformatie en innerlijke zuivering. Dat wil zeggen, door te wassen, wordt men meer zoals wat men hoort te zijn. Een jongeman wast als onderdeel van het besnijdenisritueel om symbolisch zijn jeugd achter te laten en de mantel van de volwassenheid aan te nemen. Een jonge bruid wast haar eigen meisje weg terwijl ze zich voorbereidt om het huis van haar man als vrouw binnen te gaan, en binnenkort ook moeder. Mande Moslims wassen om zichzelf te zuiveren voor hun dagelijkse gebeden, om zichzelf en hun gebeden aanvaardbaar te maken voor Allah. Het begrijpen van het symbolische belang van het wassen waarnaar in het nummer wordt verwezen, kan ons helpen het stuk met een meer authentiek gevoel te spelen.

Famoudou's uitvoering van Damba begint met een solostem die op plechtige en eerbiedige toon zingt. De plechtigheid lijkt passend bij de gelegenheid. Een jonge vrouw die zich voorbereidt om het huis van haar man in te gaan, kan weliswaar vreugde en opwinding voelen, maar ook enige angst voor de onbekende ontberingen en verdriet bij het verlies van kindervrijheden en het comfort van het huis van haar ouders. Wanneer de drums binnenkomen, verandert de stemming in een krachtige beweging voorwaarts. De trommels dringen er bij de jonge vrouw op aan haar nieuwe leven te omhelzen en haar angsten weg te nemen. De muziek zelf kan ook gezien worden als een handeling van transformatie. Het geluid van de trommels en het lied 'wast' de jonge vrouw sonisch en scheidt haar verleden van haar toekomst. De teksten op de CD geven ook aan dat dit stuk op de terugkeer van de rivieroever wordt gespeeld, vandaar dat men dit ritme ook zou kunnen horen als een lied van verwelkoming. (Met dank aan Adam Rugo voor deze extra informatie).

Kenkeni	•	••	•	••
	x x	x x	x x	x x

Sangban	○		•	•	
	x	x x	x	x x	x

Doundoun		••	••	••
	x x	x x	x x	x x

Appèl	T	T	T	T	T	T	
	f	r	l	l	r	r	l

Djembé 1	S	T	S	S	T	S
	r	r	l	r	r	l

Djembé 2		S	T	S	S	T	S
		r	r	l	r	r	l

Djembé 3	S	S	T	T	S	S	T	T
	r	l	r	l	r	l	r	l

Sangban	○	●	●	●	○	●	●	●	
variantie 1	x	x	x	x	x	x	x	x	x

Sangban	○		●	●	●	●	●	●	●
variantie 2	x	x	x	x	x	x	x	x	x

Sangban	○		●	●	●	●	●	●	
variantie 3	x	x	x	x	x	x	x	x	x

Sangban	○		●	●	●	●	●	●	
variantie 4	x	x	x	x	x	x	x	x	x

Sangban	○		●	●	●	●	●	●	
variantie 5	x	x	x	x	x	x	x	x	x

Het sangban-deel lijkt erg op de sangban voor Dunungbè - de bel is hetzelfde - maar in dit stuk heeft de sangban één extra noot. De dounoun-drum speelt ook drie, in plaats van twee, dubbele notenfrasen. Je kunt onderscheid maken tussen Damba en Dunungbe door de toonhoogterelaties in het ensemble-ritme:

Dounounbe samenspel:

Merk hier op dat het 'Kenkeni-venster' - de rust in het sangban / dounoun-gesprek ruimte laat voor een mooie benadrukking van de kenkeni-zin.

Kenkeni		●	●	●	●	●
Sangban	○			●		
Doundoun			●	●	●	●

Damba samenslag spel:

Merk hier op dat het 'kenkeni-venster' slechts ruimte geeft aan een enkele slag van de Kenkeni

Kenkeni		●	●	●	●	●
Sangban	○		●	●		
Doundoun			●	●	●	●

Bronnen

Schriftelijk materiaal: Famoudou Konaté, Adam Rugo